

alene til en gammel Arup-artikel som eksempel på det synspunkt, at afgrøderotation skulle være indført af cistercienserne; hele den nyere diskussion om middelalderens teknik og cisterciensernes betydning for dens udbredelse (Lynn White m.v.) kender han tilsyneladende ikke.

James France giver en omfangsrig og bredt fortællende skildring, men selv om hans bog i vid udstrækning inddrager det primære kildemateriale, er den i hovedsagen en oversigtsfremstilling, på godt og ondt afhængig af den foreliggende litteratur. Det ses især derved, at den er fyldig og dybtgående, hvor der allerede foreligger en omfattende forskning, men tynd, hvor der ikke gør det. Det er derfor også begrænset, hvor meget nyt den egentlig giver om cistercienserne i Danmark i forhold til McGuires bog. Størst skuffelse bereder bogen med hensyn til senmiddelalderen, her perioden fra reformkoncilierne til reformationen, hvor man fortsat savner en nærmere undersøgelse af den generelle opblomstring i det monastiske liv, som gør sig gældende også for cisterciensernes vedkommende, og som harmonerer dårligt med den »forfaldsopfattelse«, der normalt fremføres.

Per Ingesman

FRIEDRICH OCHSNER: *Helgon, drottningar och kyrkor*. Vä 1991. 132 s., Skr 130.-.
Samme: *Bygget kring mysteriet*. Vä 1992. 170 s., Skr 230.-.

I forordet til sin første bog »*Helgon, drottningar och kyrkor*« anklager Friedrich Ochsner de forskellige historiske skoler for at bekrige hinanden i kampen om »sandheden« i stedet for fordomsfrit at undersøge de korn af sandhed, som hver især er kommet frem til. Anledningen til den næste posthumt udkomne bog »*Bygget kring mysteriet*« er »att jag inbillar mig att mina anteckningar behövs för att motverka bristande kunskaper och feltolkningar i en rad arbeten jag läst under mine rechercher« (s. 5).

En gennemgående kritik af Ochners bøger vil dog i sig selv vise en række fejltolkninger eller rettere indtolkninger i emner, hvorom vi ved meget lidt eller intet. Eksempelvis slås det i begge bøger fast som en urokkelig kendsgerning, at stenkirkerne blev placeret landet over efter en af stat og kirke udfærdiget plan og at finansieringen skyldtes den af Knud den Hellige indførte tiende (henh. s. 12 og 48).

Det havde været rigtigere, hvis Friedrich Ochsner i sine forord havde ladet sig nøje med følgende: »De gör inte anspråk på att vara vetenskapliga avhandlingar eller att avslöja historiska sanningar« (*Helgon, drottningar och kyrkor* s. 3).

Axel Bolvig

JES WIENBERG: *Den gotiske labyrint. Middelalderen og kirkerne i Danmark*. Stockholm 1993. 243 s.

Gotikken i Danmark opfattes normalt som den arkitektur, der blev skabt inden for et bestemt tidsrum: ca. 1250-1550. Da dansk gotik næsten altid vurderes som